

היה לנו יהודי מוכר מירושלים, הוא בא לתרום כליה והילדים שלו באו עם גיטרות וכלי נגינה לבילינסון ללוות את האבא לחדר ניתוח, להקה של מנגנים מתלווה לבן אדם לחדר הניתוח, ומכל החדרים מבצעים פרצופים של חולים ושל אחיות ורופאים כולם משתאים מהמחזה המדהים...

הגאון רבי ישעיהו הבר שליט"א בשיחה מיוחדת ל'לקראת שבת' עם סיפורים מרתקים על 'מצילי החיים'

מאת: הרב משה הרמן

"נִתְחַיֵּין אֶת הַיְלָדִים" (שמות א', י"ז)

כזו תוצאה ירודה של תפקוד כלייתי, ואז הגיעו למסקנה שהמכונה שמקולקלת - זה אני!

התחילו מיד דיאליזה, ממש מהיום להיום, בבוקר יצאתי מהבית ללמד ובצהריים אני מוצא את עצמי בדיאליזה חירום. עד כדי כך שכשאני מתקשר הביתה, ואני מספר לרעייתי שחזרה מהעבודה שאני בדיאליזה, היא שואלת בתמהון: "מי זו דודה עליזה? אין לנו דודה כזו!..." אמרתי לה: "לא, לא דודה עליזה, די-א-לי-זה!" התחלתי להסביר לה מה זה אומר, ואז היא נזכרה, שאכן כשהגיעה לבקר בבית חולים היא אראתה שלט "למכון הדיאליזה", והיא שואלת: "את מי הלכת לבקר?" הסברתי לה: "לא הלכתי לבקר, אני עצמי בדיאליזה", היא לא הבינה. לקח לה זמן מה לקלוט את המציאות הקשה שאני מטופל בדיאליזה, זו היתה הפתעה מוחלטת.

ככה מצאתי את עצמי קרוב לשנה, במכון הדיאליזה של בית החולים. בעזרת ד' נעשה לי נס וכעבור תקופה של קצת פחות משנה נמצא עבורי תורם כליה. בל נשכח שמדובר בתקופה שלא היתה מודעות בכלל לתרומות כליה, אך ברוך ד' היה לי איזה חבר שמקפיד מאד שלא אפרסם את זהותו, והוא התנדב בימים שלא היתה לזה כל מודעות, ונכנס מרצונו האישי לחדר הניתוח ותרם לי כליה. עד היום אני נושא בחובי את הכליה שלו, והיא מחייה אותי, ברוך ד'. כשחזרתי לחיים הנורמליים היה ברור לי שאני לא משאיר את האחרים מאחור.

יום ההולדת של מתנת חיים

באותו יום, לאחר התייעצות עם הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, פרשתי

בימים אלו מסתיים בעז"ה בבית החולים בילינסון ניתוח ההשתלה ה-613, התרי"ג שלנו... כמוכן עובדה זו מרגשת אותנו מאוד! מה שמרגש במיוחד, זו העובדה שמדובר ב-613 בני אדם שנכנסו לחדר ניתוח בריאים לחלוטין, לאחר סדרה אינסופית של בדיקות המוודאות את תקינות בריאותם, ונפרדו מאיבר מגופם, בחינם ללא שום תמורה, והעניקו אותו במתנה לאדם שאינם מכירים, וכל זאת רק במטרה אחת: לתת חיים!

שם הארגון שהקמנו, הוא "מתנת חיים", כשמשמעותו היא תרתי משמע: מתנה שאדם חי נותן, ומתנה שהוא נותן לזולת - חיים. את העיסוק שלי בתחום ה"מוזר" הזה, לא התחלתי כי חיפשתי תעסוקה, התגלגלתי לתוך זה. משמים זימנו אותי למקום הזה בצורה מאוד מאוד משונה, אך היה זה רצון ה' שאגיע לעשות את זה.

לפני 12 שנים, לא ידעתי מה פירוש המילה "כליה", בחיידר לא לימדו אותנו על כליות, הזכרנו זאת בחומש. בגמרא בסוף מסכת ברכות: 2 כליות יש לו לאדם, כליה ימנית שיועצת לו טוב, וכליה שמאלית שיועצת לו רע. משכן היצר הרע בכליות, אבל מה זה כליות - לא ידעתי. דרך אגב, תופעה מעניינת בהשתלות כליה, כמעט תמיד לוקחים מהתורם את הכליה השמאלית, וכמעט תמיד משתילים אותה בצד ימין של המקבל. כך שממש הופכים יצר הרע ליצר הטוב.

בכל אופן, לא ידעתי לפני 12 שנה מה זה כליה. באותה תקופה עסקתי בשני תחומים במקביל: הייתי הרבה שנים ר"מ בשיבה, וביקשו אותי לבוא לסייע בניהולו של חיידר. הייתי טרוד בניהול של חיידר בהר נוף. היו אלו עיסוקים שדרשו המון שעות של עבודה, עסקתי בזה אולי 20 שעות ביממה, ואת החולשה שתקפה אותי תליתי בכך שאני עובד מידי קשה. לא הלכתי לרופא עד שהגעתי למימדים של חולשה כ"כ גוראים, שלא הצלחתי לטפס מהכביש למדרכה מרוב חולשה.

הלכתי לרופא. הוא מסתכל עלי ומשגר אותי הישר לחדר מיון. אני מגיע לחדר מיון בהדסה עין כרם, בדיקת דם פשוטה הראתה תוצאה קטסטרופלית, עד שהרופאים אומרים: "הייתכן? כנראה שהמכונה של בדיקות הדם מקולקלת". עשו בדיקה חוזרת וראו שבאמת התוצאה מזעזעת, משהו שלא מצוי, שאנשים מגיעים עם

מתפקידי בניהול החיידר ופרשתי מתפקידי כר"ם בישיבה, והודעתי בהחלטיות שאני הולך להוציא את כל עמ"י מהדיאליזה!

כל שומע"י לעגו לי, אנשים חשבו שהשתגעתי. אני זוכר את התגובה של פרופסור איתן מור, מנהל מחלקת ההשתלות בבילינסון, הוא סובב את האצבע על הרקה: "הרבה אנשים כמוך אמרו את זה, עזוב, איך תוציא את עמ"י מהדיאליזה??" "אגיד לך איך", הכרזתי נחושות, "אני מאמין מאוד גדול בטהרת נפשם ובגדלות רוחם של בני עמי, וברור לי שאם אנשים יידעו מה המשמעות של תרומת כליה - לעומת הסיכון הקטן, ועד כמה זריזה היא ההחלמה, וכאשר אנשים יתוודעו לרמת הסבל של מטופלי דיאליזה, אין לי ספק שיהיו רבים שיעשו את זה, זהו רק ענין של מודעות!"

ואז התחלנו בפעילות הסברה על מנת להעלות את המודעות לתרומות כליה.

מתנת חיים קמה, ואנחנו חוגגים 10 שנים בעז"ה.

בשנה הראשונה לפעילותנו, הגענו ל 4 אנשים שתורמו כליה, אני זוכר את המושתלת הראשונה, אשה, אמא למשפחה ברוכה תושבת בית וגן, פנתה אלי. היא הכירה אותי, ופנתה לשאול איך אני עברתי השתלה, איך מוצאים פתרון. עדיין לא היה לי ארגון ולא כלום... לא היה אף גוף בארץ שיכל לתת לה מענה הולם. מנסיוני, אני יכול לומר לך, שכאשר הייתי צריך השתלה, לא היה לי עם מי להתייעץ, את מי לשאול ומה לעשות.

מה עשיתי, אם כן? פניתי לאדם יקר שהיה ידיד של אבי יבדל לחיים ארוכים, והיה מפורסם, הרב אברהם רביץ ח"צ ז"ל, הוא היה מושתל כליה מתרומה של בנו הרב משה רביץ, שהוא אגב אחד מן הפעילים מהמתנדבים המסורים ביותר של מתנת חיים, היום הוא עוזר לנו בפעילות הסברה ובכל מיני פעילויות אחרות. וככה פניתי לר' אברהם רביץ, שעודד אותי מאוד. אני זוכר לילה לפני ההשתלה שלי, אז, תיבדל לחיים הרבנית א. רביץ התקשרה לאשתי וחיזקה אותה במילים חמות, לולא היא היתה אשתי כערער בערבה, זה היה פשוט נורא.

היום אני מרגיש שמשמים זימנו אותי בדיוק למקום הזה. חלק לא מבוטל ממה שאנחנו זוכים לעשות הוא, פשוט להיות כתובת לאנשים, להרגיע אותם, לדעת שבן אדם שחלילה נאלץ להגיע לדיאליזה או להשתלת כליה, השמים לא נפלו, ויש אור גדול גדול בקצה המנהרה, בעז"ה אפשר לצאת מזה ולחזור חיים תקינים.

אני חוזר ואומר, לא כל בן אדם יכול לתרום כליה, יותר מדויק: רוב בני האדם אינם יכולים לתרום כליה, למה? כי הם צעירים מידי או מבוגרים מידי, חלקם לא מספיק בריאים, אבל כל מי שקורא עכשיו את הכתבה הזו חייב לדעת שיש לו עוד המון מה לתרום מלבד את הכליה: תוכל לתרום חיוך לשני, אוזן קשבת, מילה טובה, זה לא פחות חשוב. כל יהודי - הקב"ה נתן לו מתנות מסוימות שמהן הוא יכול לתרום.

אני אסטה רגע ממהלך הדברים ואספר סיפור קטן. באותם הימים של תחילת הדרך פרסמתי מודעה בעיתון, שמחפשים תרומת כליה לאשה מירושלים, אמא לשניים עשר ילדים. כמו היום אני זוכר את המודעה, אני זוכר את האשה המועמדת להשתלה, וצריכים סוג דם B הוספנו עוד כמה פרטים. היה יום שישי. לא היה לנו אז ארגון, לא

משרדים, לא חברות, שום דבר לא, מה היה לנו? טלפון ביתי, ואת זה פרסמנו.

בטלפון הביתי מגיע צלצול טלפון בעקבות המודעה. רעייתי משיבה, היא שומעת אשה שנשמעת לה בטלפון ככזו שלא תוכל לתרום, נשמעת יותר בת 100 מבת 30. אשתי רצתה להגיד לה שהיא לא מתאימה לתרומה, אך האשה החלה לדבר מיד ואמרה בקולה המבוגר מאד: "ראיתי את המודעה בעיתון, אני חושבת שאני כבר לא יכולה לתרום כי אני בת 94", לא טעינו, אם כן, בהערכת הגיל, "אבל עוד מעט אני מדליקה נרות של שבת, אפשר לקבל את השם של החולה? אני רוצה להתפלל עליה..."

אני זוכר שזה מאוד מאוד ריגש אותנו, כל אחד יכול לתרום משהו, וזה חשוב מאד לדעת את זה. העיקר שתתן את הלב, תתן את דעתך איך אתה יכול להועיל ליהודי, זה לא פחות חשוב מהרבה דברים אחרים.

נשוב לענייננו: אם אדם יש לו כליה אחת תקינה הוא יכול לחיות איתה עד 120 שנה בלי שום בעיה, כשאנשים הגיעו למצב שהם זקוקים לדיאליזה או להשתלת כליה, זה אנשים ששתי הכליות שלהם הלכו לאיבוד. הקב"ה ברא אותנו עם שתי כליות, שכל אחת מהן מספקת כ-200% ממה שצריך, כפול ממה שאדם צריך. שתי כליות בריאות של בן אדם בריא מספקות 400% תפקוד כלייתי, פי ארבע ממה שאדם צריך. שאלנו פעם את אחד מגדולי הרופאים בעולם, ולהבדיל את אחד מגדולי הדור, אם כן למה הקב"ה ברא שתי כליות? התשובה של שניהם היתה דומה: אולי אחת כדי לתרום...

לא על כל איבר בגוף אנו יכולים לדעת למה הקב"ה ברא. אדם זקוק לכליה אחת בלבד בשביל לחיות, כשאדם תורם כליה הוא נשאר עם כליה אחת בריאה, ובעזרת ה' הוא יכול לחיות אתה עד 120, כאשר הכליה שנותרת גדלה קצת ומתפתחת ומחפה על חלק מהחסר, לא על מלא החסר, חלק מהחסר היא מחפה וככה, אם הוא נבדק מראש והוא שייך לקבוצת האוכלוסיה שהגוף שלהם בריא דיו - בעז"ה הוא יכול לחיות עד מאה ועשרים עם כליה אחת בלי שום בעיה, גם המושתל וגם התורם.

הדיאליזה...

הדיאליזה היא מכונה שמנסה לחקות בצורה מלאכותית את תפקיד הכליות. לכליות יש מגוון גדול של תפקידים, כ-150 מתוכם ידועים לרפואה היום, ואני מניח שיש עוד הרבה יותר. שני התפקידים המרכזיים והקריטיים של הכליה הם: להוציא מהגוף את עודפי הרעלים ולהוציא מהגוף את עודפי הנוזלים.

כאשר אדם בריא, הכליות שלו מפיקות מדמו את עודפי הרעלים והנוזלים ומייצרת מזה את הנוזל שאותו הגוף מפנה כשאדם מתפנה. אדם שיש לו אי ספיקת כליות, הכליות שלו לא מתפקדות, הגוף שלו לא מייצר את הנוזל, והוא הולך ומתנפח מהנוזלים ח"ו, ומתמלא רעלים. אין אפשרות לחיות יותר מאשר מספר ימים, אם אין לאדם בכלל תפקוד כלייתי. ולכן מכונת הדיאליזה מנסה לחקות את תפקידן של הכליות.

הבעיה בדיאליזה שאדם מחובר אליה רק 12 שעות בשבוע, הוא

מתוך שמחה. להקה של מנגנים מתלווה עם התורם לחדר הניתוח, ומכל החדרים מבצבים פרצופים של חולים, אחיות ורופאים כולם נעמדים להסתכל, משתאים מהמחזה המדהים שאדם נכנס לחדר ניתוח מתוך שירה וריקודים, הולך לעשות מצוה של הצלת חיים...

שמחה של מצוה

היה לי תורם כליה שהזמין את כל ילדיו בבוקר שלפני הניתוח. היו לו בלעה"ר עשרה ילדים, והוא רצה שיבואו להיות יחדיו שם. היתה לו עוד בקשה מאד מוזרה ולא אופיינית לאופי שלו. הוא ביקש מאשתו: "תקני לי מתנה שעון. שעון יפה, שעון יוקרתי". זו היתה בקשה שלא התאימה לו, היה זה תלמיד חכם שלא מעניין אותו שום דבר מהעוה"ז. שעון יוקרתי הוא רוצה, ושתביא לבית החולים. בפתח של חדר הניתוח הוא מבקש את השעון, מביאים לו את השעון, הוא לוקח, עונד אותו מברך שהחיינו, שהרי צריך לברך שהחיינו כשמחדשים את השעון, ואז הוא מסיר אותו נותן לאשתו לשמור את זה, כי לחדר הניתוח נכנסים בלי תכשיטים, ככה הוא קיים מצוה עם שהחיינו. הוא רצה לברך על התרומה הנשגבה שלו בשם ומלכות!

יום אחד אני מקבל טלפון מהאחיות במחלקת השתלות באיכילוב: "הרב, התורם ברח! לא ברח, אבל הוא לא נמצא פה. צריכים להכניס אותו לניתוח והוא לא נמצא". "אני בדרך לאיכילוב", הרגעתי אותו, "אני עוד מעט מגיע, הוא נמצא אל תדאגו, הוא נמצא. אני יודע מה קרה לו, אבל תהיו בטוחים שהוא לא ברח, הוא היה חייל נחוש, כל כך רצה לתרום קשה לי להאמין שהוא ברח..." עברו כמה דקות בהן היו הכל בטוחים שהוא ברח, לפתע הוא מופיע רכוב על אופניים כששערותיו נוטפות מים, והוא אומר לי: "הרב, נראה לך שאכנס לתרום כליה בלי ללכת למקוה קודם? הלכתי לחפש מקוה בתל אביב", הוא לקח אופניים חיפש מקוה, טבל, עכשיו אפשר להוריד אותו לניתוח. זה יהודים מתוקים!!

אני מודה להקב"ה על הזכות הכי גדולה שיש לי. אני כל פעם מציין את זה שהקב"ה זיכה אותי להכיר את האנשים הכי משובחים בעמ"י, לא כל אחד זוכה להכיר אותם. כל אחד מאיתנו מכיר אנשים מאד טובים וגם קצת פחות, להכיר כל כך הרבה אנשים, שהם כל כך טובים, זו הזכות המיוחדת שלי. זה פשוט לעמוד בהשתאות. ואין את זה בשום אומה ולשון, כמות תורמי הכליה שיש פה בשנה בארץ, מתורמים מתנדבים, יותר גדולה ממה שיש בכל ארצות הברית, קנדה, אנגליה, צרפת, גרמניה ואוסטריה ביחד. הכל בדוק, מספרים בדוקים. ואגב, כמעט כל תורמי הכליה הללו הינם שומרי תורה ומצוות, כי הם אנשים שיודעים את מעלת התרומה. הרבה מאד בצנעה, בסתר, אני כ"כ עמל לשכנע אותם להסכים כן להתפרסם על מנת שמהם ילמדו וכן יעשו. אני מוכרח לציין שמעולם לא פגשתי תורם כליה שזה הדבר הטוב הראשון שהוא עשה בחיים, בד"כ זה בן אדם ששמיטיב עם זולתו, בן אדם של חסד, בן אדם שמתעלה מעל כל המחשבות על עצמו וחושב רק על זולתו. לו יהי חלקנו עמהם.

לא מחובר אליה 24 כפול 7 ימים כמו שאדם בריא זוכה עם תפקוד תקין של כליה. כתוצאה מכך, הוא הופך להיות ממש מוגבל. כמעט את כל המאכלים הבריאים בעולם אסור לו לאכול, ומה שאסור לו בעיקר זה לשנות.

השתיה מאד מאד מוגבלת אצל מטופלי דיאליזה, כי בין טיפול לטיפול הוא לא מפריש את עודפי הנוזלים, הוא גם זוכה לברך הרבה פחות פעמים ביממה ברכת 'אשר יצר', וכתוצאה מכך אדם שמטופל בדיאליזה, מוגבל מאד בשתיה. אלו הם ייסורים הכי גדולים שאפשר לתאר, את הימים החמים האלו שהלשון יבשה, ואדם רק משתוקק לטיפה של מים ואסור לו, מטופלי דיאליזה רבים נוהגים לקחת קוביית קרח לשים על הלשון כי זה קצת מים ששוהים יותר זמן על הלשון.

סיפורים של הצלת חיים

הגיעה אלינו אישה, דוברת אנגלית, מתקשה מאד בשפה העברית, ישבנו איתה אשתי ואני והיא מספרת שהיא עלתה מארצות הברית לפני מספר חודשים. עשרות שנים ניסתה להביא ילדים לעולם ולא הצליחה, היא עברה טיפולים מאד קשים ולא זכתה.

הרופאים נואשו כבר מהסיכויים להביא ילדים, ואז היא באה אלינו שהיא רוצה לתרום כליה. "אני רוצה לתת חיים בצורה אחרת", אמרה, "לא זכיתי להביא חיים לעולם בצורה של לידה, אז אני משתוקקת להביא חיים לעולם בצורה אחרת", והיא תרמה כליה. היא בקשה לתרום למישהו צעיר שיוכל אח"כ להקים משפחה בזכות התרומה הזו. חיברנו אותה עם בחור צעיר בן 19 תושב אשקלון, והיא תרמה לו את כלייתה. הדבר המרגש ביותר קרה בחדר ההתאוששות, היא פותחת את העיניים אחרי הניתוח, נתונה עדיין תחת טשטוש. במיטה לא רחוקה ממנה היה המושטל שלה גם כן בהתאוששות, ואז היא שומעת אותו אומר לה: "תודה רבה לך אמא!" זו היתה הפעם הראשונה שמישהו קרא לה אמא, מאז כל יום שישי הוא מתקשר לומר לה: "שבת שלום אמא!"

סיפור נוסף. הגיעה אלי אשה שרוצה לתרום כליה, ואני שואל אותה: "מה הביא אותך לתרום?" זוהי שאלה בסיסית שאנחנו שואלים כל אחד. במקום לענות היא שולפת מהתיק איזו פיסת נייר. אני מסתכל על הנייר ורואה שם תמונה של חמישה ילדים עם פאות מסולסלות, ילד בן 11, בן 9, בן 7 חמודים כאלו, מתוקים, אני מחפש פה תשובה למה היא רוצה לתרום כליה, ואז היא מספרת לי שאלו המתנות שהקב"ה נתן לה, חמישה ילדים בריאים, מוצלחים, מצליחים בלימודים, יש לה ב"ה בעל בריא, יש לה מקום לגור, פרנסה רגועה, "זה המתנות שהקב"ה נתן לי", שחה בהתרגשות, "מה אוכל לתת לו בחזרה?" וכך היא הגיעה לתרום חיים...

כפי שאתה שומע, יש לנו המון סיפורים מרגשים עם תורמי הכליה. יש תורמי כליה שמגיעים, ואומרים: "אי אפשר לתרום כליה בצורה כל כך קרה ואדישה, זה חייב לבוא מתוך שמחה, מצוה עושים מתוך שמחה!" היה לנו תורם כליה, יהודי מוכר ר. ש. מירושלים, הוא בא לתרום כליה, והילדים שלו באו עם גיטרות ושאר כלי נגינה ללוות את האבא לחדר ניתוח. אם נכנסים לחדר ניתוח צריך לעשות זאת